

door Doret Schulkes

Beleving staat voorop

De steeds vaker gehoorde roep om afbakening van het vak interieurarchitect wekt bij mij verbazing, zo niet irritatie. Moeten interieurarchitecten nog zoeken naar de essentie van het vak? En, zijn interieurarchitecten zo hard bezig met de grenzen van het vakgebied dat anderen met de essentie ervan op de loop gaan?

Zelf ben ik begin jaren '80 opgeleid als planoloog. Ruim zes jaar geleden besloot ik mijn loopbaan te vervolgen in de architectuur. Ik koos heel bewust voor interieurarchitectuur omdat hierin - naar mijn mening - de beleving van de persoon in het ontwerp centraal staat.

Opvattingen

Tijdens mijn studie aan de academie kwam ik er geleidelijk achter dat interieurarchitectuur niet voor iedereen hetzelfde inhoudt. Nu, een jaar na mijn afstuderen, concludeer ik uit een aantal artikelen dat er ook in de beroepspraktijk verschillende opvattingen over interieurarchitectuur bestaan. Op zich is daar niets tegen, als we het over de essentie van het vak maar eens kunnen zijn. De essentie van het vak interieurarchitect komt ik echter in de artikelen die ik gelezen heb niet tegen. Intern #2 van dit jaar (waarin bijscholingsmogelijkheden worden genoemd) was de directe aanleiding voor dit artikel. Ook in Intern #2 zijn impliciet verschillende opvattingen over het vakgebied te lezen, maar ik kan het niet sec met deze opvattingen eens zijn. Jacobine van Beurden beschrijft in de inleiding een artistieke interieurarchitect (met een verouderde mening over bijscholing). Ook schrijft zij dat de interieurarchitect tegenwoordig "een belangrijker rol als adviseur, intermediair en probleemoplosser heeft gekregen." Ton Overtoom stelt: "de titel interieurarchitect impliceert echter dat het bouwkundig ele-

ment een voorname rol speelt". En, "Is kleur iets om je in te verdiepen als interieurarchitect?", is de eerste zin van het artikel over kleurcursussen. Tenslotte heeft Caroline Sillem gezocht naar cursussen in historische interieurs.

Essentie

Als bijscholingsmogelijkheden worden hier zaken genoemd die weliswaar interessant zijn voor een interieurarchitect, maar die niet de essentie van het vak raken. Kunstenaarschap is een onderdeel van het vak, maar interieurarchitectuur wordt beschouwd als toegepaste kunst. Het wezen van het vak is het niet. De termen adviseur, intermediair en probleemoplosser zijn erg algemeen, en vertellen meer over de complexiteit van onze samenleving dan over interieurarchitectuur. Dat de titel interieurarchitect automatisch impliceert dat het bouwkundig element een voorname rol speelt is niet juist. Denk aan de titel tuinarchitect, waar bouwkundige elementen een ondergeschikte rol spelen. Ook bouwkundige facetten mogen niet de essentie van het werk van de interieurarchitect zijn.

De twijfel in de vraag of kleur iets is om je in te verdiepen als interieurarchitect, is in mijn ogen niet op zijn plaats. Hoe kun je dat niet doen!? Want hoewel kleur niet de essentie van het vak is, komt het daar wel dichtbij. Kleur heeft namelijk (zoals ook in het artikel vermeld) een belangrijke invloed op de beleving van mensen. En daarmee zijn we wel bij de essentie aangeland. Een cursus over historische interieurs lijkt mij geweldig interessant (tijdens mijn studie ontdekte ook ik het hiaat daarin) maar ook historische kennis is niet het wezen van interieurarchitectuur.

Bij bovenstaande opsomming van cursussen wordt, mijns inziens, uit het oog verloren waar het werkelijk om gaat: hoe beleven personen die in het interieur horen, de ruimte.

Gevoel

Volgens mij hoort het uiterlijk van een ruimte voor een interieurarchitect niet het belangrijkste te zijn. Natuurlijk, hij is via indeling, vormen, kleuren, materialen enzovoorts bezig met dat uiterlijk. Maar waar het uiteindelijk om gaat, is niet hoe het er uit ziet, maar hoe personen de ruimte ervaren. Bij het maken van het ontwerp dient de interieurarchitect af te dalen tot het niveau waarop deze ruimte wordt ervaren. Wat voelen klanten, werknemers, bewoners als ze de ruimte binnenkomen, er in wer-

ken of er op de bank neerploffen. En, is dit het gewenste gevoel? Een voorbeeld. Iedereen kent zogenoemde droomhuizen, ingericht met prachtige kleuren en materialen en met zorg uitgekozen meubels. Toch voel je je er niet altijd op je gemak. Aan de andere kant komt iedereen ook wel eens in een huis waar de inrichting een allegaartje is. Maar, het is er gezellig, je voelt je er prettig. In mijn opinie is er voor de interieurarchitect in het eerste huis nog werk en in het tweede nauwelijks. Natuurlijk wil ik niet beweren dat het uiterlijk er niet toe doet. Alleen moet dit uiterlijk in dienst staan van het uitgangspunt van het ontwerp: het gevoel. Het bij het ontwerpen van een ruimte afdalen tot het niveau van de persoon die erin vertoeft, is het unieke aspect van interieurarchitectuur. Daaraan ontleent het vak dan ook zijn bestaansrecht.

Inleving

In de Volkskrant van 6 juni 1998 stond een artikel over Gerry Nelissen. Zij ontwerpt interieurs zonder enige opleiding in deze richting, maar met als leidraad dat de ruimtes prettig moeten voelen. De interieurs die zij maakt zijn peperduur, maar er is veel belangstelling. Het feit dat er een hele pagina aan haar is gewijd, spreekt voor zich. Zonder haar tekort te willen doen, beweer ik dat een dergelijke benadering een taak voor interieurarchitecten behoort te zijn. Overigens kan een interieur waarbij centraal staat hoe men zich erin voelt, natuurlijk zowel duur als goedkoop zijn.

De laatste jaren komt ook Feng Shui meer in de aandacht. Een

3000 jaar oude Chinese leer, die ook op het inrichten van ruimten kan worden toegepast. In deze leer zit veel gevoel verweven, maar een Feng Shui-deskundige is daarmee nog geen interieurarchitect. Op welke manieren bijscholing in het belangrijkste onderdeel van interieurarchitectuur mogelijk is, zou onderzocht moeten worden. Misschien kunnen Feng Shui-cursussen hieraan bijdragen. Niet in de zin van het slaafs vertalen van 3000 jaar oude regels uit China, maar wellicht kan het vermogen van inleving geoefend worden.

Afbakening

Vertrekkend vanuit het niveau van de persoon kan je allerlei zaken betrekken bij de interieurarchitectuur: bouwkundige, artistieke, historische, de invloed van kleuren, materialen, vormen, verlichting, ergonomie etcetera. Natuurlijk is bijscholing in (één van) deze richtingen nuttig, maar één persoon kan onmogelijk van al deze zaken verstand hebben. Temeer daar elke opdrachtgever weer een geheel andere problematiek met zich meebrengt. Hieruit ontstaat dan als vanzelf een diversiteit van interieurarchitecten, elk met hun eigen kennis. Waar zij kennis missen, kunnen zij deze bij allerlei deskundigen inhuren zonder de essentie van hun vak uit het oog te verliezen. Het punt waar al deze facetten bij elkaar komen: de beleving van een persoon in de ontworpen ruimte. Zo ontstaat een beeld van de uitoefening van interieurarchitectuur waarbij geen sprake meer is van afbakening, maar juist van openstelling voor andere vakgebieden.

Een verheffende ervaring

door Ton Overtoom

Doret Schulkes pleit er in haar artikel voor, de essentie van het vak interieurarchitect - de beleving van een persoon in de ontworpen ruimte - niet uit het oog te verliezen. Een korte reactie.

Veel mensen hebben helemaal geen interieurarchitect nodig om zich prettig te kunnen voelen in hun interieur, waar het misschien wel een allegaartje is. Als ze er wel bij aankloppen omdat ze er, om wat voor reden dan ook, zelf niet uitkomen, dan staat deze interieurarchitect de zware taak te wachten, de ruimte zodanig vorm te geven dat de opdrachtgever er 'het gewenste gevoel' bij krijgt. Omdat dit gevoel niet alleen wordt bepaald, maar ook wordt beïnvloed door de schier onuitputtelijke hoeveelheid associaties die de vormgegeven ruimte bij de individuele gebruikers oproept, is er - mijns inziens - in zijn algemeenheid nauwelijks iets zinnigs over te zeggen. Behalve dan mis-

schien door trendvoorspellers die het gewenste gevoel kunnen zien aankomen.

Het gaat er binnen de interieurarchitectuur, zoals Schulkes terecht beweert, inderdaad niet alleen om hoe het er uit ziet, maar ook om hoe het voelt, klinkt, ruikt en misschien zelfs wel om hoe het smaakt. Deze combinatie van elementen is zo complex dat de interieurarchitect niet kan afdalen naar het niveau waarop de ruimte wordt ervaren, maar zich juist moet verheffen om er greep op te krijgen. Om een passende combinatie van factoren te componeren, maakt hij gebruik van de middelen die hem daarbij ter beschikking staan: vormen, kleuren, materialen, constructies. Bezit hij niet over genoeg kennis op een bepaald gebied, dan kan hij de hulp van deskundigen inschakelen. Dat daarmee een opening naar andere vakgebieden ontstaat, is mooi. De interieurarchitect moet echter wel

greep zien te houden op de uiteindelijke verschijningsvorm van de ruimte. Hij moet dus over zoveel kennis beschikken dat hij een waardig gesprekspartner is voor de specialisten. Een cursus is één manier om die kennis op te doen. De redactie van Intern vond een overzicht van cursussen die mogelijk interessant zijn voor de interieurarchitect, passen binnen de doelstelling 'het bevorderen van de ontwikkeling en beoefening van de interieurarchitectuur in het kader van een verantwoorde vormgeving van het leefmilieu'. Of en op welke manier bijscholing op het gevoelsaspect binnen de interieurarchitectuur mogelijk is, zijn interessante vragen. Misschien dat er BNI-leden zijn die daarvoor zichzelf - al een antwoord op hebben gevonden en die dat graag met ons willen delen. Uw reactie is van harte welkom. Wij zullen alvast een voorschot nemen en in het volgende nummer een artikel wijden aan Feng Shui.